

ישעיה ברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבקהילת "מקור חיים" יע"א
בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א

הצלחת דן בן חנה וזוג' עכב"ב - לבריאות שמירה עליונה והרמת קרן המזל וכוט"ס לעד אכי"ר

עַרְשֵׁי קַּרְפָּרֶשֶׁת וְיִקְהַל כ"ד אדר א' תשע"ו גליון מס' 511

כוונה של נדיבות לב

שבת מברכין ר"ח אדר ב' ביום ה' ו' המולד לביל רביעי 21:00 דקות ו-15 חלקים.

בפרשתינו אנו קוראים על נדיבות לב. "קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לב יביאה את תרומה ה' זהב וכסף ונחושת". על כוחה של נדיבות לב ניתן ללמוד מהסיפור הבא: סיפור אמיתי שקרה לפני למעלה מחמישים שנה. באותה תקופה שרר העוני והרבה מהאנשים רעבו ללחם. גם מויישראל היה עני מרוד. הוריו שנפטרו לא הורישו לו דבר והוא היה צריך לקבץ נדבות בשביל לחיות ולהתקיים. פעמים שהיה מויישראל הקטן נאלץ לדפוק בדלתות הבתים כדי לבקש מעט מזון ושתייה. יום אחד מויישראל לא הצליח לקבץ די נדבות והוא צמא למים. הוא פנה לעבר דלתות הבתים וביקש מעט מים. באותו יום מזלו של מויישראל לא שיחק לו. בהרבה מן הבתים שאליהם פנה לא היו אנשים וחלק שכן פתחו לו את הדלת מייד סגרו אותה על פניו בראותם את הבגדים המרופטים של מויישראל שצחנה איומה פוקעת מהם, את פניו המלוכלכים ושערו הפרוע. דמעות החלו למלא את עיניו אך לפתע הוא שמע קול עדין שאומר: "ילד, בוא עימי בבקשה לביתי". מויישראל הולך אחר אותה אישה ועומד בפתח ביתה. האישה מוציאה לו כוס מלאה, לא במים אלא בחלב! חלב באותם ימים היה יקר המציאות, לא היה שפע כמו שיש היום. עתה דמעות של גיל ושמחה החלו למלא את עיניו של מויישראל. "קח ילד תשתה לרויה את כוס החלב", אמרה אותה אישה בנדיבות ולבביות וחיכתה בסבלנות שהילד יגמור ללגום את המשקה היקר. הענין הבילתי רגיל נחרט היטב בזכרונו של מויישראל. הוא זכר את היום והמקום שאותו מעשה קרה. הוא זכר גם את שמה ושם משפחתה של האישה. חלפו הימים עברו השנים ומויישראל הקטן שלנו הלך והתבגר. הוא כעת לא מויישראל הקטן אלא דוקטור משה מנהל מחלקה במחלקה באחד מבתי החולים המפורסמים בארץ. דוקטור משה היה אחראי על מחלקה שמטפלת במחלה האיומה. אחד מתפקידיו היה לבקר ולבדוק אם ננקטו כל הפעולות הרפואיות וכל הבדיקות לאותם החולים, ולערוך חשבון מפורט כמה עלה לכל חולה כל הטיפול. באחד הימים שדוקטור משה עובר על רשימות החולים הוא נתקל בשם מוכר, מוכר עד מאוד. לא פחות ולא יותר היה זה שמה ושם משפחתה של אותה אישה שנתנה את אותו כוס חלב. גם שעברו שנים רבות הדבר לא נשכח מדוקטור משה. הוא ציוה לרופאים ולאחיות לטפל בחולה הזאת במיוחד ולתת לה את כל מבוקשה, לשים אותה בחדר הכי נוח ולדאוג לה ביותר. האישה החולה בחסדי שמים נרפאה מהמחלה ודוקטור משה החל לחשב את הוצאות הטיפול. האישפוז והניתוח, התרופות והטיפולים הגיעו לסכום גבוה מאוד - עשרות אלפי שקלים. החולה מקבלת את פירוט החשבון. בסוף החשבון היתה שורה בכתב יד. היתרה לתשלום - 0 שקלים. התשלום שולם בכוס חלב... סיפור מדהים המלמדנו כמה כוח יש לנתינה, כמה כוח יש לנדיבות לב. בעל נותן לאשתו, אישה נותנת לבעלה. הורים מעניקים לילדים, יש בזה כוח עצום. יש עבור זה שכר נצח! בכוח הנתינה, בכוח הנדיבות לב לכפר על הנפש, להוריד שפע ולגרום לטובה ולברכה. התורה הקדושה מעידה ואומרת: עולם חסד יבנה! אתה עושה חסד, אתה נותן, אתה מעניק, אתה מעמיד את העולם, בזכותך מתקיים העולם! והחסד נמדד בנדיבות הלב. ככל שהחסד נעשה יותר בשמחה, יותר בלבביות, יותר בנדיבות, כך כוחו גדול יותר, כך יש לו יכולות יותר להשפיע. אחים ואחיות יקרים, נתחזק בדברים יקרי ערך הללו, ננדב את ליבנו לעשות חסדים, להרבות במעשים טובים ונזכה לבנין אריאל ולגאולת ישראל.

לא תבערו!

ידוע ומפורסם לכל גודל מעלתה וקדושתה של השבת הקדושה, בספרים ראשונים ואחרונים הפליגו והרחיבו הפלא ופלא מגודל השכר עבור לימוד תורה בשבת קודש השקול פי אלף מבימות החול! ואף בפעולות הגשמיות של אכילה ושתייה ושינה לכבוד השבת - אין קץ למתן שכרם. אולם כבר לימדונו חז"ל שכל הקדוש מחברו בטל מחברו, ודוקא לגודל המעלות הנפלאות, יצר הרע אורב, מצפה ומייחל ששולחן השבת יהיה סובב והולך בדיבורים על השכנים ומכרים חדשים גם ישנים, וכיון שפתחו לו פתח נכנס הוא אחר כבוד, ומחלוקת ולשון הרע זורה הוא על אתר, ובמקום לצאת משבת קודש מלאים מזן אל זן במאגרים ניצחיים שבעולם הזה הארעי אינם ניתנים לתשלומים, חלילה יתגלה לאדם בעת יגיע קיצו שבזמן הנפלא ביותר כש"העסק" החל להגיב פירות, עשה הוא פירות באושים, הגורמים בושה וכלימה לנצח נצחים! והכלי יקר על הפסוק בפרשתינו "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת", הביאו את מה שכתב בעל "העקידה" בדרך צחות שהזוהרנו שלא להצית את אש המחלוקת ביום השבת, עת נירפים אז ממלאכה, ויש לחוש ביותר לאש המחלוקת מתלקחת בתוך דברים בטלים! נקדש את השבת בדברי תורה סביב השולחן, שירי שבת ושבח לחי העולמים, ונזכה לטובה וברכה בשני העולמים!

זמני כניסת השבת ויציאת השבת

כניסת שבת	יציאת שבת	רבנו
17:19	18:18	ת"א
17:04	18:16	י-ם
17:11	18:17	חיפה
17:21	18:18	ב"ש

מוטעמים לשבת

"ויקהל משה"

כתב גאון עוזינו מרן החיד"א זצ"ל: "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל" - הורה להם שיהיו בשבת באחדות, באהוה ובריעות. "ויאמר אליהם: אלה הדברים אשר ציוה ה' , כלומר: הורה להם לעסוק בשבת בתורה, בתלמוד תורה ברבים, בשיעורי תורה בבתי הכנסת. "לעשות אותם", להקפיד בשמירת המצוות המעשיות. "ויקהל" בגימטריא מקוה, להקפיד בשמירת גזרי הטהרה. ועל ידי כל אלו: "ששת ימים תיעשה מלאכה", תשרה ברכה בפרנסה!

"ויבאו כל איש איש אשר נשאו לבו וכל אשר נדבה רווחו את תרומת ה' "

כתב מרן החיד"א זיע"א: התורה מספרת זאת בתור פלא, שבין כל בני ישראל לא נמצא אף איש אחד, אשר היה במחשבתו או ברצונו לתת ולבסוף לא הוציא את מחשבתו לפועל. הכתוב אומר איפוא: "כל איש אשר נשאו לבו וכל אשר נדבה רווחו אותו - הביאו את תרומה ה' " - הם הוציאו את מחשבתם מן הכוח אל הפועל. ואכן, פלא עצום הוא שלא כמנהג העולם, בו מרובים האנשים המועילים לגלות רצון טוב אך אינם מגיעים לכלל מעשה...

בתשובות הרשב"א (רבי שלמה בן אברהם אדרת), סימן תקפ"ב, נאמר שמצוה לפרסם ברבים את שמות המנדבים לצרכי הקהילה. מעיר על כך רבי יוסף פצנובסקי זצ"ל (רבה של לודז' לפני מלחמת העולם השנייה) בספרו "פרדס יוסף": הלכה זו של הרשב"א מרומזת בפסוקים הבאים שבפרשת "ויקהל": "ויאמר משה... זה הדבר אשר ציוה ה' לאמר: קחו מאתכם תרומה לה' ". אמת הדבר, שמדרגה גבוהה היא במצות צדקה להעניק מתנות בסתר. וכבר נאמר במשלי כא"ד: "מתן בסתר יכפה אף" (=ישכך כעס). אך במה דברים אמורים - בצדקה ליחידים נצרכים, העלולים להתבוזת על ידי כך בעיני אחרים. אבל כשנודבים לצרכי ציבור - ובייחוד לדברים שבקדושה - אין כל טעם להעלים את המעשה הטוב מעיני הבריות. ורמו לדבר: "ציוה ה' לאמר: קחו מאתכם תרומה לה' " - מצוה לומר ולפרסם ברבים את התרומה והנדבה לכבוד שמים, כי בכך משמש הנודב מופת ודוגמה לאחרים. וכבר הורו לנו חכמינו ז"ל, ש"גדול המעשה (=המעורר אחרים למעשים טובים) יותר מן העושה" (בבא בתרא ט, ע"א)

"ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל... קחו מאתכם תרומה לה' "

חכמי ישראל למדים מלשון הכתוב שלפנינו, שכל תרומה שאדם מעניק לזולת צריכה לבוא ממזון ומרכוש שהתורם רכש כדין, ולא חלילה מכסף שהושג על ידי מרמה, עושק וגזל. משום כך מדגיש כאן משה באוזני בני העם: "קחו מאתכם" - כלומר: משלכם, ולא מכסף גנוב או גזול. בדומה לכך מצינו בדברי הנביא ישעיהו, הקורא לבני עמו: "הלא פרוס לרעב לחמך" (נחז, ז). צא וראה שלא נאמר כאן "פרוס לרעב לחם", אלא "לחמך". בכך בא הנביא להנחותינו, שגם מעשים טובים של צדקה וגמילות חסדים למען הזולת יש לקיים ברכוש השייך לנותן ביושר ובהגינות, ולא חס ושלום במזון שנרכש שלא כדין, שאז תהא זו מצוה הבאה בעבירה.

"ה' הרבה אשר ציוה ה' לאמר: קחו מאתכם תרומה לה' "

מוקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

שבת שבתון לה' " (להב)

מעשה באחד מסוחרי ראדין שהיה מן המאחרים לבוא וממהרים לצאת מן השבת. ביום שישי נעל חנותו לפני צאת הכוכבים ובמוצאי שבת פתח את חנותו בעוד כמה בראשי האילנות. הלך אליו ה"חפץ חיים" והטיף לו מוסר בדרך משל: מעשה באיכר שבשעה שהיו שוקלים את שקי התבואה במאזניים, היה הסוחר חורט חריץ בקיר ואחר כך היו שניהם סופרים את החריצים, וידעו שכמספר החריצים כן מספר הפודים של תבואה שהביא האיכר. לימים נמלך האיכר בדעתו שדרך זו של חשבון סכנה יש בה, שהרי יכול הסוחר לטשטש אחד הסימנים שעל הקיר ואז הוא מפסיד פוד של תבואה. לכן בא והציע לסוחר דרך אחרת: כנגד כל פוד של תבואה שיישקל במאזניים ישים הסוחר מטבע על גבי צלחת, ואחר כך ימנו את המטבעות וידעו כי מספר הפודים כמספר המטבעות. התחילו נוהגים כך. ברם בשעת מעשה לא אצר האיכר כוח לכבוש את יצרו, וכשראה שהסוחר אינו מבחין במעשיו היה ממהר לשלוח ידו בחשאי, נוטל מטבע מערמת המטבעות שבצלחת ומשללה לתוך כיסו... ואילו הסוחר הפיקח עשה עצמו אינו רואה, שהרי הסוחר מרויח מכך, שמשלם פחות ממה שהיה צריך לשלם... אף אתה - סיים ה"חפץ חיים" - כמוהו. הקדוש ברוך הוא נתן לנו מתנה יקרה את השבת, שכנגד כל שעה ושעה שבה הריהו משפיע עלינו ברכות וטובות בששת ימי המעשה, ואתה גונב מן השעות הללו, אבל למעשה אינך גונב אלא משלך, מחסר את עצמך...

"ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש" (להב)

מסופר על ה' זצ"ל שפעם הגיע לעיר "צרניקוב" ושמע שיש שם יהודי בעל בית חרושת המעסיק פועלים יהודים בשבת. נכנס אליו ה"חפץ חיים" ודיבר עימו שיפסיק את העבודה בשבת. ענה לו בעל הבית חרושת: אני מרויח בכל יום ארבעת אלפים רובל, וכי רוצה אתה שאפסיד כתוצאה מן השביתה בשבת סכום כל כך גבוה? אמר לו ה"חפץ חיים" שאינו צודק כלל בחשבונך, ואם ימשיך לחלל אתה שבת הוא עלול להפסיד את כל בית החרושת. ה"חפץ חיים" נימק דבריו בעובדה שהתורה כשרוצה להזהיר את האדם על שמירת השבת, מצווה עליו: "ששת ימים תעשה מלאכה" - ציווי שאינו נוגע לעצם הענין, אלא שהתורה נתכוונה לומר לאדם: אם רצונך שתהיה לך פרנסה במשך ששת ימי המעשה, עליך לשבות ביום השביעי, אבל אם לא תשמור על קדושת היום השביעי, אז גם בימי השבוע לא יהיה לך מה לעשות. לשמע הדברים ענה לו האיש בלעג: מה הרבי חושב, וכי פסוק בחומש יעמיד את בית החרושת שלי ללא עבודה עשרים וארבע שעות בכל שבוע? זמן קצר אחרי השיחה שהיתה בין ה"חפץ חיים" לבין בעל בית החרושת, נכנסו הבולשיביקים לרוסיה ובין שאר פעולותיהם שם החרימו את כל בתי החרושת שהיו בבעלותו של אותו איש. הוא עצמו הצליח בדרך נס לברוח בעירום ובחוסר כל ולהציל ממוות. בראותו את אשר עבר עליו נזכר בדברי ה"חפץ חיים" ומייד הריץ לו מכתב והודה ואמר: עכשיו אני רואה שדבריך צודקים ואמיתיים. אכן יש בכוחו של פסוק בחומש לשתק את בית החרושת...

"ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש"

והייתם לי סגולה

ילד שמרטיב בלילה, סגולה שיאכל כפית סודה לשתיה עם ארבע כפות חלב לפני השינה במשך חודש שלם. או שילמד האבא פרק "העור והרוטב" שבמסכת חולין, עם הגמרא.

מדברי ראש הישיבה הרב"ג ר' יוסף מוגרבי שליט"א

שלום בית

סיפור זה הוצג בבית המשפט ברוסיה, על ידי סניגורו הנוכרי של תלמיד ישיבת ראדין אפרים ליבוביץ, שהעלילו עליו שהינו מרגל לטובת גרמניה, ונסע החפץ חיים זצ"ל לעיר ויטבסק להעיד עבורו.

לאחר שהשמיע עדותו, רצה עורך-הדין הנוצרי להדגים את מידותיו של החפץ חיים, סיפר את הסיפור הבא: בהיות החפץ חיים בעיר וורשא, ניגש אליו יהודי כשבידו מטבע בת חמישה רובלים וביקש עודף של ארבעה רובלים, באמתלה שהוא חייב לו זה מכבר חוב של רובל אחד תמורת ספר.

סירב החפץ חיים לקבל ממנו את הרובל, באומרו שאינו זוכר כלל מחוב זה, הוא ביקש ממנו שיפנה לחתנו שמנהל את החשבונות הנוגעים לספריו, שמא יודע הוא על כך. כאן שינה הזר דבריו, ואמר שלא חשב כלל לתת לו את הרובל בתורת חוב, אלא בתור תמיכה. מיד הודה לו החפץ חיים, ואמר שאינו זקוק לשום מתנות, שכן יש לו ברוך ה' כל מה שהוא צריך. אלא שאם רצונו בכך, יכול הוא להעניק את הרובל בתור תרומה לישיבתו אשר בראדין. טוב רבי, יהי כדברייך - קרא הזר. משהוציא החפץ חיים את ארנקו כדי לתת לזר עודף מחמשת רובליו, חטפו הלה מידו ונמלט. לאחר שברח, צעק אחריו החפץ חיים כי הוא מוחל לו במחילה גמורה, ולמלוויו שמנעם מלרוץ לתופסו אמר: שמא לאחר מכן תתיישב דעתו ויתחרט, משום מה איפוא יאכל מן הגזל? הרי מוטב שיאכלנו בכשרות.

מידותיו התרומיות של הכהן הגדול מראדין הגה"ק החפץ חיים זיע"א, נר לרגלינו בלימוד קל וחומר שאם בזר כך, בקרוב על אחת כמה וכמה, ועם בן/בת זוגנו חובתנו כפולה ומכופלת רק לגמול טוב, רק לעבוד על המידות, רק למחול ולסלוח, להעביר ולשכוח, ובזה נזכה לבניית משכן קבע לשכינת עוזינו ולנחמה מגלות החיל הזה לטוב לנו לעד.

זינוך הבנים

הרב יחיאל יעקבזון, מחנך ידוע, אומר שהענישה נותנת לילד ביטחון עצמי. ילד שלא נענש אף פעם מרגיש רגשי אשמה. הוא יודע על מעשים לא טובים שעשה, ובכל זאת אין כל תגובה מצד הוריו. ברגע שהוא נענש, הוא מרגיש "נקי", ועתה הוא יכול להמשיך ולחיות בשמחה את חייו. ללא העונש, הילד מסתובב בתחושת אי נעימות, מפחד לעשות משהו, שמא הוא יוסיף עוד לרגשי האשמה. הרב יעקבזון ממשיך לספר על מקרה מעניין. כאשר שימש כמנהל בפנימיה לנערים בעיתיים, הוא נתקל בדרכו לחדר האוכל בנער חסון. הנער חסם את המעבר יחד עם עוד שניים מחביריו, קוראים תגר לרב יעקבזון שינסה לעבור. "כיצד אוכל לעבור אם אתה חוסם לי את הדרך? אתה מצפה ממני לעשות דיאטה כל כך מהר?", שאל אותו הרב יעקבזון. הבחור החסון השיב לו: "אני רוצה לראות מי יותר חזק". זאת אומרת שאתה רוצה סטיירה?", שאל הרב יעקבזון. "אהה!", השיב הנער. באותו רגע, הניף הרב יעקבזון את ידו וסטר לנער בעוצמה שכזו, שהוא נפל ארצה. מאותו רגע, הפך הנער למעריצו הנלהב, והיה מוכן לעשות עבורו הכל. מאוחר יותר, התברר לרב יעקבזון שהוריו של הנער היו מבוגרים, ולא הצליחו להטיל עליו משמעת. הנער היה זקוק לתחושה שמישהו מוכן "ללכת עד הסוף" כדי לחנכו, ומעולם לא זכה לחוויה כזו. ברגע שקיבל זאת ממנו, הפך לאדם אחר. אולי זו דוגמה קיצונית, אך היא מדגימה את הנקודה שאנו עוסקים בה. הילד צריך להרגיש שהוא נמצא בידיים חזקות. תחושה זו נותנת לו את הביטחון העצמי הדרוש לו כדי להצליח בחיים. מחנך ידוע בשם הרב מאיר מונק, כותב בספרו "שכר ועונש בחינוך", שמי שמצדד בעונשים גופניים מביא ראייה מן הפסוק: "חוסך שבטו שונא בנו". הרב מונק מצביע על כך שסוף הפסוק נראה כאומר את ההיפך: "ואוהבו שחרו מוסר". התשובה שלו היא, שיש להכין את המקל לשימוש, אך למעשה יש להשתמש בדברי מוסר כדי לחנך את הילד. במילים אחרות, הילד צריך להרגיש שהוריו מוכנים להכות אותו, אם יעבור את הגבול של התנהגות מתקבלת על הדעת. אסור שהילד ירגיש שהוא "פרה קדושה", ושהוריו לעולם לא יגעו בו. מאידך, הכאת ילדים ללא הרף מהווה הוכחה למשמעת חלשה מאוד. צריך להיות די באיום, המעשה עצמו חייב להיות נדיר ביותר. הרב מונק ממשיך ואומר, כי "שבט" בו מענישים אינו חייב להיות מקל של ממש. זו יכולה להיות הבעת פנים. ההורה יכול לבטא את אי שביעות רצונו ממעשיו של ילדו בהבעת פנים, שיבטאו כאב ואכזבה. תגובה כזו דומה למקל, כיון שהיא ממלאת תפקיד זהה. עליכם להשתמש בהבעות פנים גם כאשר אתם משבחים את ילדכם. כאשר הוא עושה מעשה טוב, חייכו אליו חיוך רחב, כדי שידע כמה אתם שמחים. זהו עידוד חשוב, משום שהילד צופה בהוריו ללא הרף, כדי לקלוט את תגובותיהם, וכאשר הן חיוביות, הוא מקבל עידוד להתנהג שוב בצורה טובה. אם הורים מכים בילדיהם בקביעות, מאבדת שיטת ענישה זו את השפעתה. הילד מתרגל ליחס הזה, ואין לו כבר כל משמעות לגביו. הוא יודע שסטירה או שתיים הן חלק משגרת היום. אין זה חינוך כלל וכלל. עלינו לזכור תמיד, שהענישה אינה חינוך, אלא אמצעי לעורר את הילד, ואחריו חייבים להתחיל בחינוך. הילד אינו לומד מהעונש מה עליו לעשות. יש לומר לו ולהדריכו מה לעשות. העונש הינו כפעמון אזעקה, המאותת לילד שמשהו אינו כשורה. אבל, אחרי שהפעמון צלצל, יש צורך לעבוד כדי לפתור את הבעיה שגרמה לצלצול הפעמון.

אמרי שפר

- אין להתיימש משום יהודי. איזו נקודה כלשהי ביהודיות חייבת להיות גם אצל הרשע. דלי הנופל לתוך באר עמוקה, אפשר להוציאו מן התהום, רק אם הוא קשור לחבל, חבל עבה או חבל דק, ובלבד שיהיה חבל. צדיק - אינו צריך לאהוב את עצמו. בעל תשובה - אינו יכול לאהוב את עצמו. אך את הזולת - כולם צריכים לאהוב.
- אדם מישראל - הריהו כדינר של זהב. גם אם לפעמים מעלה חלודה או מלוכלך ברפש, צריך לרוחצו ולמרקו ואז יחזור אליו אורו.
- בכל אדם יש דבר יקר, שאינו נמצא בשום אדם אחר.

על כן יאמרו המושלים - משל וזמשל

הקיסר אבל וחפוי ראש, דיבר אתו הקיסר קשות ואמר לו כהאי לישראל: "אתה שר צבא הנך, כהונתך גדולה ונכבדה, ואף השכר שאתה מקבל מאוצר המדינה שר רב הוא. לעומת זאת חייל זה מן הפשוטים הוא, איש אינו מכיר אותו, ואני אף את שמו איני יודע, ושכרו, הניתן לו מאוצר המדינה, אך מצער הוא. אף על פי כן עמד באמונה על משמרתו וחיכה לבואי - לא עייף ולא נתייגע ולא נטש את מקומו. ואילו אתה, שר רם ונישא נטשת את חיילך, פרשת לצדדין וישבת לפוש". כך יהיה גם לעתיד לבוא. כולנו מצפים לבואו של גואל צדק, למלך המשיח. אנו חייבים להקביל פניו בתשובה ובמעשים טובים, ובאלה אנו צריכים להתחזק ולעמוד על משמרתנו באמונה. כי בלעדי אלה היאך נוכל להחזיק מעמד עמדתנו, ושורותינו תהיינה חס ושלום פרוצות בשעה שיגלה עלינו פתאום, ויפיע המלך המשיח? מה תשובה נשיב לו אנחנו, שרי הצבא בחילו של מלך מלכי המלכים הקב"ה? ודאי וודאי שאנו חייבים לעמוד הכן על משמרתנו בתורה ובתפילה ובמעשים טובים, מוכנים ומזומנים להקביל פניו של המלך המשיח, גואל צדק, שיבוא במהרה בימינו.

מעשה בקיסר ששלח להודיע לאחד משרי הצבא, כי ביום פלוני הוא חייב להיות מוכן ומזומן להקביל את פניו, שכן יש בדעתו לבוא באותו יום ולבקר את אנשי הצבא. אותו יום היה הכל מוכן ומזומן. אנשי הצבא היו לבושים בגדים נקיים, ממורקים ומצוחצחים למשעי, וערוכים היו בשורות כמשפט. אף שר הצבא בעצמו התקטט והתלבש בבגדי השרד המיוחדים ועמד בראש אנשיו מוכן להקביל פניו של הקיסר. היה שר הצבא מביט כל רגע בכלי השעות שבידו. כבר עבר הזמן שקבע הקיסר לבואו, כבר עברה מחצית השעה, שעה, שעתיים ושלוש שעות, והקיסר איננו. נתעייף שר הצבא מעמידה ממושכת זו, עמד והפקיד חייל אחד על המשמר שיהא מצפה ומחכה לבואו של הקיסר, והוא עצמו פרש לצדדין וישב לפוש. תוך כדי כך הופיע פתאום הקיסר ובא. הדבר אירע במפתיע, ושר הצבא לא היה סיפק בידו לקום בעוד מועד ממקום מושבו ולהתייצב כראוי בראש אנשיו לפני הקיסר. הקיסר בבואו, משהבחין שהשר לא עמד במקומו כמשפט, נתמלא חמה וכעס, תלש את אותות הכבוד מכתפי השר והוריד אותו מכהונתו, ומינה מיד במקומו את החייל שעמד על המשמר. בשעה שעמד שר הצבא לפני

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

רגלי, ולא כשנוסע ברכב. ולכן הנוסע ברכב לבית הכנסת, נכון שיחנה במקום קצת מרוחק מבית הכנסת, כדי שילך מעט לבית הכנסת. (כמבואר לעיל סעיף כ' אודות שכר ריצה לבית הכנסת). אך בן ישיבה או תלמיד חכם שהליכתו ברגל גורמת לו לביטול תורה, אין לו להקפיד בזה.

✓ מי שהיה הולך להתפלל בבית כנסת שיש בו רוב עם, ונודמן לו בדרכו בית כנסת שמצפים שם למנין עשרה, עדיף יותר שישלים להם מנין ויתפלל עמהם, ויותר על מצות "ברוב עם הדרת מלך".

✓ מי שהיה רגיל ללכת להתפלל בבית הכנסת שהיה רחוק מביתו, משום שכר פסיעות, ועתה עבר לדירה אחרת שהיא בסמיכות לבית הכנסת שבו היה רגיל להתפלל, אין להצריכו לעבור להתפלל בבית כנסת מרוחק יותר. ומכל מקום רשאי לקבוע מקום תפלתו בבית כנסת מרוחק יותר, ואין בזה משום אין מעבירין על המצוות, ואדרבה יש לו שכר פסיעות.

✓ מי שיש לו מנין מצומצם במקום עבודתו, ויכול להתפלל מאוחר יותר ברוב עם, יש מי שאומר שעדיף שיתפלל עם המנין המצומצם, בפרט אם עושה כן כדי לזכותם במנין קבוע. ואמנם בתפלת מנחה אם המנין המצומצם מתפלל מנחה גדולה, והוא נוהג להתפלל לכתחלה מנחה קטנה, כדעת מרן השלחן ערוך, אינו חייב להתפלל עמהם. אלא יכול להמתין להתפלל מנחה קטנה. אך יצטרף עמהם למנין, בלא שיתפלל עמהם, כדי לזכותם במנין.

במקום שיש מנין מצומצם. או אפילו קצת יותר ממנין, כי ברוב עם הדרת מלך, כמבואר בראש השנה (לב). ורק אם היה המנין של בני תורה שמתפללים יותר בכוונה, או שהשליח צבור הגון יותר, או שהשליח צבור מתפלל במבטא ובשפה ברורה ובדקדוק נכון ובנעימה יתירה, אז עדיף שיתפלל שם, שאין אדם מתפלל אלא במקום שלבו חפץ. וכשיש כמה מנינים וחלק מהם רוצים להפרד ולעשות מנין בחדר הסמוך כדי שיוכלו להתפלל ביישוב הדעת יותר, או לצורך מי שיש לו חיוב לעבור לפני התיבה, אין למנוע מהם לעשות כן, ופוק חזי מאי עמא דבר. אבל הא לאו הכי פשוט דברוב עם הדרת מלך, וכל מה שמתפללים ועושים מצוה מרובים עדיף יותר ממעטים, וממילא אין להתחלק לכמה מנינים אם אין הסיבות הנ"ל.

✓ גם מי שיש לו בית כנסת בשכונתו, רשאי ללכת להתפלל בבית כנסת המרוחק מביתו, ואין בזה משום "אין מעבירין על המצות", אלא אדרבה יש לו שכר פסיעות. ואף על פי שאין לו טעם מיוחד במה שמעדיף ללכת אל בית הכנסת הרחוק מביתו. ומכל מקום תלמיד חכם השוקד על לימודו, נכון יותר שיתפלל בבית הכנסת הסמוך לביתו, כדי שלא יתבטל מלימודו, שלימוד תורה חשוב הרבה יותר משכר פסיעות בעלמא. וכבר אמרו במשנה (פאה פרק א' משנה א', ושבט קכז.): "ותלמוד תורה כנגד כולם". וכן אם צריך ללכת דרך רחובות העיר שמצויות שם נשים בבגדים לא צנועים, עדיף לקצר דרכו, ולא יצטרך לעצום עיניו מראות רוע, וכמו שאמרו בכיוצא בזה (בבא בתרא נח): "וכבר אמרו באבות פרק ב' משנה א', והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה וכו', ונאמר: פלס מעגל רגליך, וכל דרכיך יכונן. יש אומרים שאין שכר פסיעות אלא כשהולך

✓ כל הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו, ומעלה גדולה יש בדבר, שזוכה שתפלתו מתקבלת יותר. ולכן נכון שיקבע לעצמו בית כנסת קבוע שבו יתפלל בקביעות, וגם לקבוע מקום בבית הכנסת עצמו, שאז תפלתו מתקבלת יותר, ואלהי אברהם בעזרו וכו'.

✓ עיקר קביעות מקום לתפלה היינו לתפלת שמונה עשרה. ודין זה של קביעות מקום לתפלה, הוא בין בתלמיד חכם ובין בשאר בני אדם. ואין לשנות את מקומו אלא לצורך מצוה, או מפני שיושבים בסביבתו אנשים המטרידים אותו בתפלתו, וכל שכן אנשים רשעים שיש לו להתרחק ולהשתדל שלא לשבת לידם (אך ינהג בחוכמה באופן שלא יעורר מחלוקת, או שח"ו שלא יבוא להרחיקם מלבוא לבית הכנסת). וראוי לכל תלמיד חכם לקבוע מקום גם לתורתו, ושלא ישנה את מקומו מחדר לחדר או אפילו ממקום למקום באותו חדר, וכן שלא ישנה את סדר לימודו בענינים הרבה ליום, ואפילו בענין אחד לא ישנה מדפוס לדפוס.

✓ אף אם נאנס ומתפלל בביתו, יקבע מקום מיוחד לתפלתו באחת מפנינות הבית. וגם הנשים טוב שיקבעו מקום קבוע לתפלתם בבית, ולא יתפללו פעם אחת במקום זה ופעם אחרת במקום אחר.

✓ תוך ד' אמות למקומו נחשב כמקומו הקבוע. והיינו תוך 1.92 מטר. ולהחזון איש הוא 2.30 מטר. ועל כן אם אורח התיישב במקומו הקבוע, לא יתקוטט עמו חלילה, אלא ישתדל לשבת בסמוך למקומו אם אפשר. וגם אם יצטרך לשבת בריחוק מקום, לא יתקוטט בעבור זה.

✓ מצוה יותר להתפלל בבית כנסת שיש בו רוב עם, מאשר להתפלל